הלכות ארץ ישראל שעור מספר 1 – דף מקורות

א"י מיועדת לעם ישראל, אבל ניתנת אפשרות גם לגוים לשבת בה.
בשיעור זה נפרט את התנאים שעל הגוי למלא כדי להיות תושב בארצנו.

כל באי עולם מתחלקים לארבע קבוצות:
א. יהודים ב. גרי צדק ג. תושב ד. גוים

1. שבע מצוות בני נח

רמב"ם הלכות מלכים פרק ט הלכה א

(א) על ששה דברים נצטווה אדם הראשון על ע"ז ועל ברכת השם ועל שפיכות דמים ועל גילוי עריות ועל הגזל ועל הדינים אע"פ שכולן הן קבלה בידינו ממשה רבינו והדעת נוטה להן מכלל דברי תורה יראה שעל אלו נצטוה הוסיף לנח אבר מן החי שנאמר אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו נמצאו שבע מצות וכן היה הדבר בכל העולם עד אברהם בא אברהם ונצטוה יתר על אלו במילה והוא התפלל שחרית ויצחק הפריש מעשר והוסיף תפלה אחרת לפנות היום ויעקב הוסיף גיד הנשה והתפלל ערבית ובמצרים נצטוה עמרם במצות יתירות עד שבא משה רבינו ונשלמה תורה על ידו. [השגת הראב"ד - וכן היה הדבר בכל העולם וכו' והוסיף תפלה לפנות היום א"א כן היה ראוי לומר והוא התפלל שחרית והפריש מעשר (ויצחק הוסיף תפלה אחרת) עכ"ל]:

2. גר צדק

רמב"ם איסורי ביאה יד, א

כיצד מקבלין גרי הצדק כשיבוא אחד להתגייר מן העכו"ם ויבדקו אחריו ולא ימצאו עילה, אומרים לו מה ראית שבאת להתגייר, אי אתה יודע שישראל בזמן הזה דווים ודחופים ומסוחפין ומטורפין ויסורין באין עליהן, אם אמר אני יודע ואיני כדאי מקבלין אותו מיד.

הלכה ב
ומודיעין אותו עיקרי הדת שהוא ייחוד השם ואיסור עכו"ם, ומאריכין בדבר הזה ומודיעין אותו מקצת מצות קלות ומקצת מצות חמורות ואין מאריכין בדבר זה,

כמו כן, עליו למול ולטבול ולקבל מצוות בבית דין

3. לא כופים להתגייר, אבל תהיה כפיה על כל העולם להיות גרי תושב

רמב"ם הלכות מלכים ח, י

משה רבינו לא הנחיל התורה והמצות אלא לישראל, שנאמר מורשה קהלת יעקב, ולכל הרוצה להתגייר משאר האומות, שנאמר ככם כגר, אבל מי שלא רצה אין כופין אותו לקבל תורה ומצות, וכן צוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח, וכל מי שלא יקבל יהרג, והמקבל אותם הוא הנקרא גר תושב בכל מקום

4. גר תושב

במסכת עבודה זרה דף סד: **וברמב"ם הלכות מלכים ח,י:**

...וצריך לקבל עליו בפני שלושה חברים

הרמב"ן

מכות ט,א: "גר תושב הוא שבא לבית דין ישראל, וקיבל עליו תורה יותר משאר בני נח ישלא קבלם, מפני שהוא מדקדק עליו ביותר.

5. על גר תושב מוטלת חובה להאמין שהקב"ה ציוה בתורה על קיום שבע המצוות, ושהודיענו ע"י משה רבינו שכל הגוים צוו על כך עוד לפני מתן תורה, ולא מספיק קיום בפועל מתוך ההגיון בלבד:

רמב"ם הלכות מלכים ח, יא

הלכה יא
כל המקבל שבע מצות והזהר לעשותן הרי זה מחסידי אומות העולם, ויש לו חלק לעולם הבא, והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהן, אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם ולא מחכמיהם. (וכ"ש גירסה - מצוה שמקבלה)

6. גר תושב - מותר להושיב בינינו בא"י

רמב"ם הלכות איסורי ביאה יד, ז

אי זה הוא גר תושב זה עכו"ם שקיבל עליו שלא יעבוד כו"ם עם שאר המצות שנצטוו בני נח ולא מל ולא טבל ה"ז מקבלין אותו והוא מחסידי אומות העולם, ולמה נקרא שמו תושב לפי שמותר לנו להושיבו בינינו בארץ ישראל כמו שביארנו בהלכות עכו"ם.

(האור שמח שם הסביר שחסידי אומות העולם הם אלו המאמינים בתורה ובמשה רבינו, כנ"ל במספר 5)

7. גר תושב לא ישב בירושלים

רמב"ם הלכות בית הבחירה ז, יד

ירושלים מקודשת משאר העיירות המוקפות חומה, שאוכלין קדשים קלים ומעשר שני לפנים מחומתה, ואלו דברים שנאמרו בירושלים: אין מלינין בה את המת, ואין מעבירין בתוכה עצמות אדם ואין משכירין בתוכה בתים, ואין נותנין בתוכה מקום לגר תושב,

8. יש זמנים שבהם אין מקבלים גר תושב

רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יד הלכה ח

ואין מקבלין גר תושב אלא בזמן שהיובל נוהג, אבל בזמן הזה אפילו קיבל עליו כל התורה כולה חוץ מדקדוק אחד אין מקבלין אותו. ועי' בראב"ד

9. עד כאן דובר בגוי שבא באופן אישי להתגיר להיות גר תושב. כאשר זה עם - אז יש תנאים נוספים, היינו מס ועבדות, כמפורט ברמב"ם:

רמב"ם, הלכות מלכים, פרק ו

הלכה א
אין עושין מלחמה עם אדם בעולם עד שקוראין לו שלום אחד מלחמת הרשות ואחד מלחמת מצוה, שנאמר כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום, אם השלימו וקבלו שבע מצות שנצטוו בני נח עליהן אין הורגין מהן נשמה והרי הן למס, שנאמר יהיו לך למס ועבדוך, קבלו עליהן המס ולא קבלו העבדות אז שקבלו העבדות ולא קבלו המס, אין שומעין להם עד שיקבלו שניהם, והעבדות שיקבלו הוא שיהיו נכזים ושפלים למטה ולא ירימו ראש בישראל אלא יהיו כבושים תחת ידם, ולא יתמנו על ישראל לשום דבר שבעולם, והמס שיקבלו שיהיו מוכנים לעבודת המלך בגופם וממונם, כגון בנין החומות, וחוזק המצודות, ובנין ארמון המלך וכיוצא בו, שנאמר וזה דבר המס אשר העלה המלך שלמה לבנות את בית ה' ואת ביתו ואת המלוא ואת חומת ירושלים ואת כל ערי המסכנות אשר היו לשלמה, כל העם הנותר מן האמורי ויעלם שלמה למס עובד עד היום הזה ומבני ישראל לא נתן שלמה עבד כי הם אנשי המלחמה ועבדיו ושרין ושלישיו ושרי רכבו ופרשיו.

10. דין עם שלא השלים, או לא קיבל שבע מצוות, ודין שבעת העממין:

רמב"ם מלכים ו, ד

ואם לא השלימו או שהשלימו ולא קבלו שבע מצות, עשין עמהם מלחמה והורגין כל הזכרים הגדולים, ובוזזין כל ממונם וטפם, ואין הורגין אשה ולא קטן שנאמר הנשים והטף זה טף של זכרים, במה דברים אמורים במלחמת הרשות שהוא עם שאר האומות

אבל שבעה
עממין ועמלק שלא השלימו אין מניחין מהם נשמה שנאמר כן תעשה לכל וגו' רק מערי העמים לא תחיה כל נשמה, וכן הוא אומר בעמלק תמחה את זכר עמלק,

הוספנו בסוף השיעור

בזמנו, נתבקש מו"ר הרב צבי יהודה הכהן קוק, להפגש עם קבוצת ערבים.
הוא הסכים לכך, בתנאי שיצהירו מראש שהשלטון בארץ ישראל שייך רק לעם ישראל.
נראה שסברתו היתה, שגר תושב יכול להיות בארצנו רק כאשר הוא מאמין שיש תרי"ג מצוות ליהודים ושבע לגוים.
ואחת המצוות, השקולות כנגד כל המצוות, היא מצוות ישוב א"י ושלטון ישראל בה. ואם הגוי לא מאמין בכך, אין באפשרותו להיות בארץ, ואין מה להדבר איתו.
ובאמת הפגישה לא התקיימה.

Yeshiva.org.il